

Ny sult-katastrofe truer seks millioner

Politiken
[29/3/87?]

'Banditterne' i Mozambique er blevet en velorganiseret guerilla

Af Jørn Ruby

MORRUMBALA, MOZAMBIQUE (Politiken)

— Omkring seks millioner mennesker trues af sultdøden i Mozambique, den værste menneskelige katastrofe siden Etiopien. Ifølge regeringen i Maputo skyldes landets kroniske fødevareremangel og økonomiske bankerot de 'sydafrikanske støttede væbnede banditter' fra oprørsbevægelsen Renamo. En nylig FN-rapport har bekræftet dette udtryk fra det borgerkrigsangrædede land, og den amerikanske ambassade i Mozambique har udsendt alarmerende rapporter om den truende hungersnød.

Lastbiler med fødevarer sidder fast i havnebyerne af frygt for guerillaovertagelse, hvis de begiver sig ud på landet. Den amerikanske rapport hævder, at over 600.000 mennesker i Zambesias-provinsen vil sulte ihjel, hvis ikke de får omgående fødevarerhjælp.

Men efter to ugers ophold i Renamos områder i Zambesias-provinsen og hundredevis af kilometer tilbage-lagt i føds, i udfuldede transportbiler og på motorcykler,

Oprørsbevægelsen Renamo i Mozambique, der

startede som en bande løjesoldater, rekrutteret af det hvide Rhodesia og siden overtaget af Sydafrika, synes at have udviklet sig til en selvstændig bevægelse med bred, folkelig støtte. Som den første skandinaviske journalist har Jørn Ruby fulgt guerillaerne til deres hovedkvarter i Zambesias-provinsen og beskriver i en serie artikler borgerkrigen. Den første artikel bringes her.

kan Politiken konstatere følgende forhold:

□ Bag Renamos linier findes ingen sultproblemer (i Zambesia). Majs, ris, maniok, appelsin, banan og citron vokser i overflod.

□ Lokalbefolkningen lever ikke som slaver (som hævdet af regeringen), men i relativ frihed, hvis grænser sættes af krigen. De erklærer at foretrække Renamos administration frem for det kommunistiske regeringsparti, Frelimo.

□ Renamo har tilsyneladende udviklet sig fra en 'bande væbnede banditter' til en velorganiseret guerilla-bevægelse, der kæmper mod det kommunistiske et-parti-system med det formål

at indføre et pluralistisk styre baseret på frit valg.

Det er indledt også veldokumenteret, at over 1000 sundhedscentre og skoler er blevet ødelagt og deres personale myrdet af Renamo, ligesom vigtige fabrikker, bomulds-spindelerier, kraftværker og olieaffinerier er blevet ødelagt i luften. Landets eksport er som følge af krigen faldt fra 200 mill. dollar i 1980 til 80 mill. dollar i 1982.

Omkring 250.000 er flyttet fra deres hjem på grund af kampene, og mindst 80.000 er samlet i lejre i nabolandet Malawi, siger kilder i Røde Kors.

Renamo blev dannet i 1976 af portugalske og rho-

Kort: Ole Munk

denise efterretningsfolk i et forsøg på at infiltrere de sorte guerillas, der kæmpede mod Ian Smiths mindretalsstyre i det daværende Rhodesia. (Efter Mozambique uafhængighed i 1975 blev de fleste angreb mod Smith-styret organiseret fra Mozambique.)

I 1980 blev Rhodesia til den uafhængige stat Zimbabwe, og den nye premierminister, Robert Mugabe, smed Renamo ud af landet

med dags varsel. Over 2000 mand, våben og materiel plus en fuldt monteret radiostation blev i en militærakrobatiske aktion løftet over grænsen til Transvaal i Sydafrika.

Herfra blev Renamo sendt tilbage til Mozambique som instrumenter for Sydafrika med det formål at ødelægge landets økonomi og kommunikationslinier, så ødningen til havet blev blokeret for andre frontliniestater som

Zimbabwe, Zambia og Botswana.

Men borgerkrigen i Mozambique tog en anden drejning, end arkitekterne bag planen havde tænkt sig. Tanken var i og for sig kun at genere trafikken så meget, at fornuftig forretningsmæssig logik ville foretrække en sydafrikanisk havn frem for en lidt nærmere, men væsentlig mere usikker i Mozambique. Og samtidig svække landet økonomisk, så det havde andet at tænke på end at hjælpe oprørerne i Sydafrika.

Som krigen udviklede sig blev Maputo-styrets centralistiske tendenser yderligere forstærket, de større byer gjort til strategisk knudepunkter. Samtidig flygtede folk fra landet mod byerne for at undgå kampene. I dag er al færdsel uden for de større byer kun mulig med militær eskorte, og mange steder kan ikke engang herren benytte vejene, men må flyve forsyninger ind. Det er f.eks. tilfældet mellem havnebyen Quelimane og den store militærbase Namacurra i Zambesia-provinsen. Derfor er store fødevarerforsyninger strandet i Quelimane. Samtidig strømmer flygtningene til havnebyen for at søge sikkerhed fra kampene.

Sydafrika en sikker vinder

Om oprørerne stadig modtager våbenforsyninger fra Sydafrika, er et åbent spørgsmål. At Sydafrika er konflikten store vinder, er der derimod ikke nogen tvivl om. Jo flere veje, der gøres usikre, og jo flere jernbanelinier, der spærrer i luften i Mozambique, jo mere afhængige bliver de indelukkede lande, Zimbabwe, Zambia, Botswana af udskibningshavnene i Sydafrika.

Selv hævder Renamo, at alle deres våben stammer fra erobringer fra regeringshæren. Alle de våben, jeg stødte på (fortrinvis AR-47 maskinpistol, RPG-7 panerbrydende granater, 82 mm morterer, 20 mm antiluftskytskanoner og lette maskingeværer) var af russisk eller kinesisk fabrikat. Men disse våben er så almindelige i den internationale våbenhandel, at de kan komme fra hvemsomhelst

Sydafrika støttede med sikkerhed Renamo indtil 1984, da Mozambique daværende president Samora Machel indgik en fredsaftale med sin sydafrikaniske kollega P. W. Botha. Den såkaldte Nkomati-aftale indebærer, at Sydafrika skulle standse hjælpen til Renamo mod at Mozambique til gengæld opførte med at støtte de sydafrikaniske oprørere ANC, African National Congress.

Hvem der end forsyner oprørerne i Mozambique med våben synes tre ting at stå klart:

● Renamo har udviklet sig fra en marionet-hær til en selvstændig bevægelse med nationalt ideologisk sigte.

● Bevægelsen styrer betydelig folkelig opbakning og gør krav på tilsvarende politisk indflydelse.

● Borgerkrigen har gjort landet ureguleret og befolkningen til ofre for en af de værste hungerskatastrofer i nysse tid.

De politiske krav blev for nylig præsenteret af Renamos leder, president Afonso Dhlakama.

— Vi er parat til forhandlinger, skærart regeringen trækker alle fremmede tropper ud af landet og åbner vej for frie valg.

Vejen til fred er militær

De fremmede tropper, der henvises til er tanzanianske og simbabwanske soldater, der kæmper sammen med regeringshæren. Zimbabwe har det største kontingent i landet. Over 12.000 soldater er sendt ind for at beskytte den vigtige Beira-korridor, olielejningen og jernbanen fra Mutema i Zimbabwe til havnebyen Beira i Mozambique. Operationen koster Zimbabwe en million amerikanske dollars om dagen. Alligevel lykkes det gang på gang oprørerne at spærre banen eller olielejningen i luften.

Regeringen i Maputo overvejede Renamos udgang over en måned. Forleden kom svaret fra præsident Jacobín Chissano:

— Den bedste vej til fred i Mozambique er den militære løsning.

Hved 15 millioner mennesker i et af verdens fattigste lande mener om den sag, spørger ingen om.